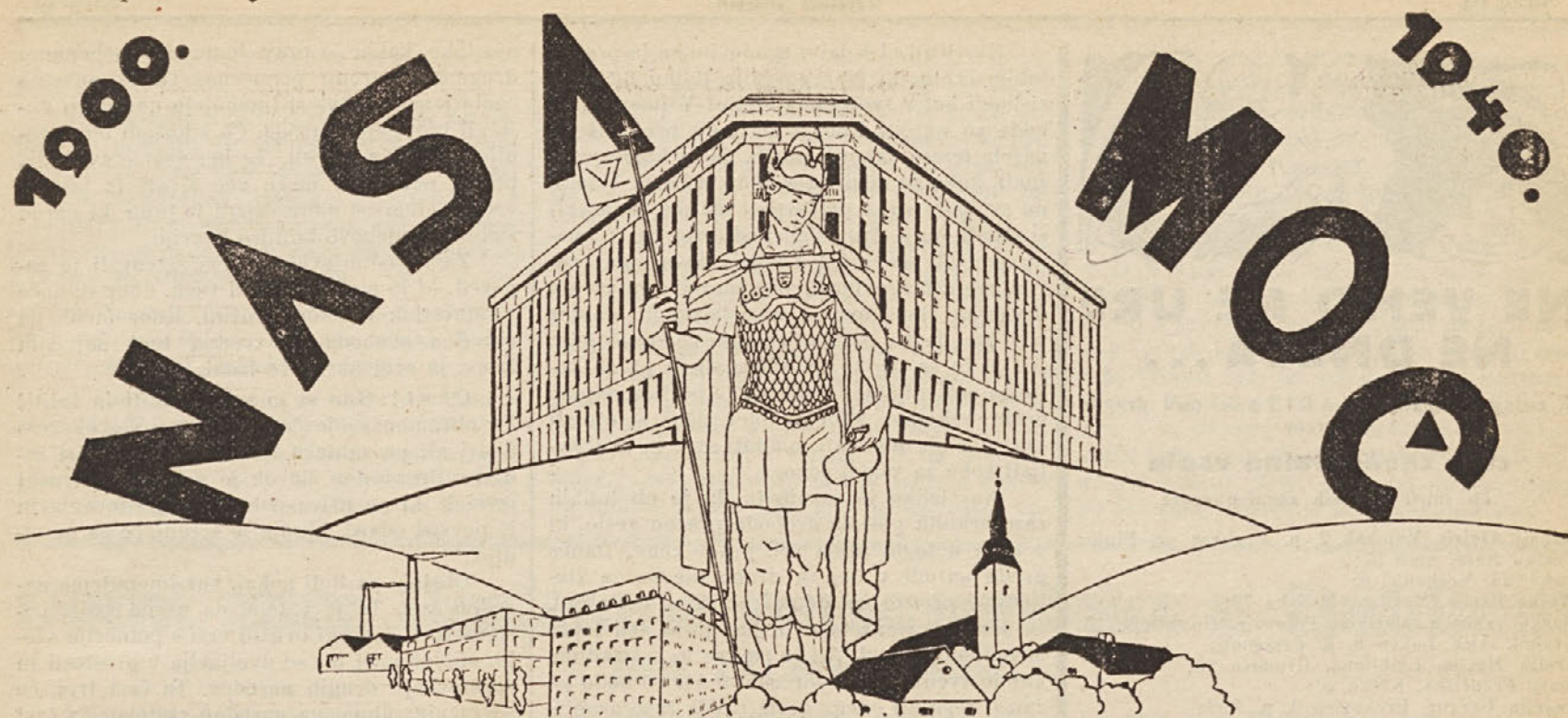

LIST ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanaestkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice Din 1.—, za vse ostale Din 16.—.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19, telefon 25-21 in 25-22.

LETNIK V.

JULIJ 1940

ŠTEV. 7

Domovina, svoboda, čast!

Po zelo umestni vladni naredbi so razen verskih prepovedana vsa zborovanja in sestanki. Namen te naredbe je jasen: Ako hočemo svojo nevtralnost vsestransko zavarovati, ni mogoče dopustiti, da bi se na raznih sestankih in zborovanjih razpravljalo o mednarodnih dogodkih, o katerih največkrat niti sam govornik ali voditelj zborovanja ne ve dosti več od običajnih čenč. Na drugi strani pa naj izostanek takih zborovanj odvrne državljanke od raznih za današnji čas nič pomembnih vprašanj ter jim naj da možnost, da se z vso dušo oklenejo tistega, kar je v današnjih časih vsem jugoslovanskim državljanom skupno, a to je naša domovina, to je naša svoboda in to je naša čast.

Domovina! Vsi vemo, kako hudo je človeku, ki nima doma. Očitek brezdomstva je najbolj pekoč. Dom, pa naj je še tako skromen, morda le podstrešna sobica v tuji hiši, je kraj, ki izžareva posebno toplino, napram kateri je ves ostali svet kot ledenica. Po desetletjih bivanja v tujini se starček z ljubečim srcem oklepa spomina na domači krov. Ko je srce po krivici in tegobah življenja razjedeno in razklano, se obrača k domu, kjer upa najti umevanje in tolažbo. Tako posameznik.

Narod ima prav tako svoj dom. To je ona zemlja, ki mu jo je Previdnost določila, da na njej raste in živi, uživa nje lepoto in plodnost ter jo z lastnim znojem poji in s talenti uma ter srca bogati. Nikjer sonce tako blagodejno ne sije kot v domovini, nikjer niso gore v svoji belini tako kristalno čiste in v svoji zeleni obleki tako božajoče, nikjer reke in potoki veseleje ne teko, nikjer polja zlahtneje ne rodijo in travniki pestreje ne cvetijo kot v domovini. Dosti je lepota po širokem svetu, dosti je bogastva in udobja zunaj naših

meja, a vsemu manjka nekaj, zaradi česar našega za nobeno ceno s tujim ne bi zamenjali, manjka domačnosti, onega občutja, ki ga more dajati le bivanje pod lastnim krovom. Domovino po pravici imenujemo mater. Z materinsko ljubeznijo namreč v sreči in nesreči objema vse sestre in brate ter jih druži v družinski krog, da bi si na znotraj drug drugemu pomagali, na zunaj pa bili napram vsakemu nasprotniku močni in edini. Največji duhovi so vedno izražali željo: »V zemlji domači da truplo leži.« Celo smrtno spanje se zdi človeku v domači grudi lepše.

Zakaj vse to pišemo? Zato, ker se nam vidi, da je oni prvotni pojem domovine v mnogih splahnel in se moral umakniti občudovanju tistega, kar ni naše, kar je tuje. Da, celo tako hladni so mnogi postali do domovine, da vidijo večje zlo v njeni obrambi kot v strahopetni predaji. Namesto da bi poslušali krik lastne zemlje, odpirajo ušesa hripavim glasovom tuje propagande; namesto da bi pomagali z žrtvami in junaško voljo domovini prenašati tegobe naših dni, pridigajo o nesmislu žrtvovanja in govore z jezikom tistih, ki jim gre v račun naša notranja razklanost; ko stoje milijonske armade v mlakah krvi in se žrtvujejo za svojo domovino, govorijo krivi preroki o nekem bratstvu, ki ga nikjer ni, ker je povsod le brezobzirna borba za korist in obstoj lastnega naroda.

V teh časih, ko velik del Evrope žanje sadove svojega zgolj v živalski materializem zaverovanega dela, je naša domovina otok miru, ki kliče svojim sinovom: Vaše ljubezni se mi hoče, ljubezni, ki izvira iz vaše edinosti in sloge, ljubezni, ki vse premore, vse prenese, ljubezni, ki iz vas napravlja junake, ljubezni, ki je zaradi mene pripravljena sprejeti tudi mučeništvo!

Zavarovance Karitas opozarjamo,

da ne nasedajo raznim lažnim vestem, češ da KARITAS ne izplačuje posmrtnin v primeru smrti, da bo KARITAS likvidirala itd. To so zlobne vesti, ki hočejo zavreti mogočen razmah zavarovanja KARITAS v zadnjem času. KARITAS je še vsakomur izplačala, kdor je pošteno sklenil zavarovanje. Kljub razmeram v teh časih vstopi v KARITAS mesečno povprečno po 1000 novih zavarovancev. Tudi opozarjamo, da polic nikomur ne kaže ali izročate na vpogled. Zgodilo se je že ponovno, da so prišli zavarovanci ob police, ker so jih izročili ljudem, ki niso imeli z nami nikake zveze. Izstavitelj nove police pa je združena s precejšnjimi stroški. Torej pozor pred ljudmi, ki hočejo na vpogled KARITAS police. Vedno zahtevajte od takih ljudi naše pooblastilo.

KARITAS.

Trd bodi, neizprosen, mož jeklen, kadar braniti je časti in pravde narode in jeziku svojemu. Ne varaj sam se, varati ne daj se sovražnikom...

(Fran Levstik: Besede Slovincem.)

Razgovor v vlaku. Prvi: »Veste, jaz sem trgovski potnik. Zastopam trdko, ki izdeluje ženska lepota. Za koga pa vi potujete? — Drugi: »Jaz potujem zaradi razbojništev, ropov, tatvin, goljufig...« — Prvi (ves preplašen): »Vi ste torej?« — Drugi: »Advokat.«

Pasja steklina. Novinarja Primoža je ugriznil stekel pes. Primož jo takoj mahne k zdravniku. Med tem ko zdravnik pripravlja injekcijo, novinar izvleče beležnico in nekaj piše. Zdravnik: »O, saj ni tako nevarno, da bi morali že zdaj pisati oporo.« — Primož: »Ne pišem oporo. Pač pa sestavljam seznam vseh tistih, ki jih bom obgrizel, ako vaša injekcija ne bo pomagala.«

NE VEMO NE URE NE DNEVA ...

V zadnjem času je »KARITAS« med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote

ob smrti sledečih zavarovancev:

Kokelj Alojzij, Vumbah 2, p. Vurberg pri Ptuj;
Cvetko Neža, Loče 57;
Lah Ana, Moškanjci 3;
Weihs Marija, Maribor, Meljska 72;
Marko Terezija, Maribor, Pobrežje, Gosposvet, 13;
Grahek Ana, Lokve 8, p. Crnomelj;
Frelj Marija, Ljubljana, Hrenova 19;
Stary Františka, Krško 20;
Pečelin Gregor, Brekvice 3, p. Žiri;
Šmigoc Matevž, Trdobejci 34, p. Sv. Andraž v Halozah;
Čuden Neža, Gorjuše 48, p. Boh. Bistrica;
Zagajšek Anton, Store 9, p. Celje;
Kovšca Ana, Kamenško 16, p. St. Janž na Dol.;
Ogrin Japez, Vel. Ligojna 25, p. Vrhnika;
Kričnik Ana, Bohova 1, p. Hoče pri Mariboru;
Borin Janez, Kamnik, Graben 56;
Puntigam Roza, Lastine 27, p. Hum na Sotli;
Vresk Franc, Loke 37, p. Zagorje;
Borovšek Lucija, Loke 172, p. Trbovlje I.;
Natek Helena, Parizlje 13, p. Braslovce;
Vozelj Marija, Loke 376, p. Trbovlje I.;
Beline Jožef, Dovško pri Rajhenburgu;
Drmastja Uršula, Dravljice 85, p. St. Vid n. Lj.;
Javornik Ivan, Vel. Lipoglav 68, p. Loče pri Poljčanah;
Mavrin Marija, Škofja Loka, Nunska 6;
Hrast Katarina, Lukovica 3;
Prax Elizabeta, Slov. Bistrica 86;
Usnik Ivan, Ljubljana, Poljanski nasip 56;
Kristan Valentin, Loka 8, p. Križe na Gor.;
Planinc Marija, Pečice 12, p. Podsreda;
Cafuta Franc, Gruškovje 55, p. Podlehnik;
Primožič Františka, Dolina 88, p. Tržič;
Babič Alojzija, Ilvoči, p. Sv. Miklavž pri Ormožu;
Šket Jakob, Maribor, Metelkova 7;
Dachs Marija, Maribor, Vetrinjska 6;
Peršuh Jakob, Lešje 4, p. Majšperk;
Podlogar Helena, Retje 42, p. Trbovlje I.;
Gane Janez, Pokojnik 5, p. Sevnica;
Nerat Antonija, Maribor, Slovenska 22;
Blaznik Jože, Kropa 21;
Solařik Marija, Lokarje 11, p. Sv. Jurij pri Celju;
Valentan Antonija, Nebova 10, p. Maribor;
Pirš Terezija, Radomlje 23;
Kovačič Zofija, Razvanje 135, p. Hoče pri Mariboru;
Babnik Marija, Litija 17;
Kac Franc, Laporje 22;
Ribnikar Marjana, Golnik 9, p. Križe na Gor.;
Frangž Matilda, Zgor. Poljskava 26;
Lassnik Rudolf, Maribor, Vrazova 2;
Jošt Marija, Spod. Duplje 38;
Rozman Marija, Sebenje 35, p. Križe na Gor.;
Pečovnik Mihael, Ljubljana, Cesta v Mestni log 15;
Koren Franc, Turnišče 41;
Krojsl Marijeta, Gomile 14, p. Vurberg;
Lešnik Anton, Maribor-Studenec, Radvanjska 6.

Brezplačno sezavarovano vsoto

Je KARITAS izplačala ob smrti 11 letne Možina Jerice, Rožna dolina c. II-3, ker sta zavarovana po ceniku CT mati in en otrok.

»KARITAS«

Pri nas je strašno velika množica ljudi, kadar se je treba poganjati za mastno plačo; kadar je treba delati, pa love tiste, ki sicer radi delajo, pa vključ vsemu temu skoro nimajo za vsakdanje potrebe.

(Fran Levstik: Besede Slovencev.)

Svoboda! Kdaj v zgodovini se je prelilo toliko črnih in izpregovorilo toliko besed o svobodi kot v zadnjem stoletju! V imenu svobode so narodi zavrgli stara in preizkušena načela ter se oklenili novih, da bi kmalu spoznali, kako so zašli v resnično sužnost. V imenu svobode so si postavljali malike, a morali spoznati, da je drug slabši od drugega. V imenu svobode so ljudstva iskala nova pota pravici, resnici, pravosti, gospodarstvu in vsemu drugemu človekovemu udejstvovanju, dokler niso stopila na zadnjo pot, kjer se sprašujejo: Ali je to še omika in olika, ali je pa že popolno poživaljenje? Svoboda je postala ceneno geslo vsakomur, kdor je hotel rušiti, se otresti npravnstvenih dolžnosti, mamiti svet in uveljavljati sebe za vsako ceno.

Kaj lahko je razumeti, da je ob tolikih razočaranjih postala svoboda prazno geslo, ki v očeh mnogih nima več prave cene. Danes gredo narodi v boj za druge ideale, za življenjski prostor, za demokracijo, za diktaturo, za socialno izenačenje in kar je še teh lepih novodobnih gesel. Ali je pa vse to res zadnje, kar je vredno najvišjih žrtev? Ali ne bodo po zmagi tega ali onega gesla prišla razočaranja, hujša od preteklih?

Mi pa pravimo: Je svoboda, ki je zanjo vredno trpeti in tudi umreti. Posameznik je svoboden v prvotnem smislu te besede, kadar je prost strasti, ki ovirajo razmah njegove duše in njegovih sposobnosti. Ni namreč svoboda to, da lahko delaš, kar se ti poljubi, kar ti godi in kar pozeš, temveč to, da delaš tisto, kar je prav. Tako so osebno svobodo razumevali vsi veliki misleci, katerih učenost ni bila zapisana za en rod ali en narod, temveč nosi pečat splošne veljavnosti in nadčasovnosti.

Narod je svoboden, če lahko neoviran na svoji zemlji razvija svoje življenjske sile tako, kot mu to narekuje narodova »duša«. Je namreč nekaj, kar ves narod usmerja v vsem njegovem kulturnem in gospodarskem dejstvu-

nju tako, kakor je prav temu (in nobenemu drugemu) narodu primerno. To skupnostno usmerjenost nekateri imenujejo narodovo dušo ali tudi genij naroda. Če kdorkoli temu geniju pristrže peroti, če mu vzame svobodo, potem narod ne more več živeti iz lastnih vrelcev, temveč mora črpati iz tujih, ki narod slabijo in njegovo kulturo kvarijo.

Za narodno svobodo vse žrtvovati je zapoved, ki jo mora izpolniti vsak, kdor se hoče prištevati k narodni družini. Kdor meni, da narodna svoboda ni vredna tudi najvišjih žrtev, je svoj narod že izdal.

Čast! Kdo si jo pusti blatiti in žaliti! Za obrambo svoje časti dostojen človek celo udari ali pa zahteva za žalitev kazni pri sodišču. Brezčasten človek je v človeški družbi izvržek, ki ne uživa nobenega spoštovanja in je povsod odveč. Ljudje so srečni, če ga ne vidijo.

Obstoja pa tudi nekaj, kar imenujemo narodno čast. Ta je v tem, da narod svoje poslanstvo v človeški družbi vrši s polnostjo svojih sposobnosti ter se uveljavlja v prostosti in spoštovanju drugih narodov. Ta čast trpi, če sovražnik pljune na narodno zastavo. Ta čast trpi, če kdo zaničuje narodni jezik, običaje in karkoli, kar je narodu svojsko. Najhuje pa trpi ta čast, ako bi kdo hotel narod kot celoto ponižati na stanje sužnjev, narodu odvzeti svobodo in možnost narodne rasti. Zato zaveden rodoljub ne čuva le svoje časti, temveč v enaki meri tudi čast celega naroda. To čast brani, čeprav bi imel pri tem vse žrtvovati.

Domovina, svoboda, čast! Tri besede, trije pojmi, ki smo jim dolžni nesebično služiti, če nočemo podleči! Zato so ti trije pojmi tudi glavni cilj vsake tuje propagande, ki stremi za našim oslabljenjem. V časih, ko padajo države in dobiva Evropa novo lice, ne sme biti med nami nikogar, ki bi podcenjeval te temelje našega obstoja in naše rasti. Ip.

Osmo žrebanje k našemu velikemu nagradnemu tekmovanju

V ponedeljek, 10. junija, je za to postavljena komisija izvršila osmo žrebanje za naše veliko nagradno tekmovanje, ki bo trajalo še do konca meseca avgusta. Tokrat so bili izžrebani naslednji:

1. Jakoš Alojz in Marija, posestnika, Sitarovci 10, p. Mala Nedelja.
2. Belak Martin, posestnik, Arclin 5, p. Vojnik.
3. Gutman Marija, vdova po pismonoši, Toplice 53 pri Novem mestu.
4. Breznik Leopold, posestnik, Plitvički vrh 12, p. Gornja Radgona.
5. Debevec Ljudmila, delavka, Tržič na Gorenjskem, Za Mušenikom 4.
6. Kovačič Jože, mizar, Bečaje 6, p. Begunje pri Cerknici.
7. Stojko Ant., posestnik, Hum, p. Ormož.
8. Napotnik Matija, posestnik, Tepanjski vrh 23, p. Slov. Konjice.
9. Plestenjak Ignac, delavec, Log, p. Brezovica.
10. Brelj Franc, tov. delavec, Slovenski Javornik 230.
11. Petrič Franc, posestnik, Sap 19, pošta Šmarje pri Ljubljani.

12. Zalar Franc, posestnik, Zibovnik 1, p. Begunje pri Cerknici.
13. Dvoršak Rudolf Franc, usl. posest., Slovenj Gradec, Kraljeviča Andreja 10.
14. Resman Terezinka, posestnica, Radovljica 8.
15. Zalar Franc, posestnik in gostilničar, Cajnarje 9, p. Begunje pri Cerknici.
16. Valentin Konrad, podpoverjenik fin. kontrole, Kamnik, Japljeva 72.
17. Zgonc Anton, posestnik, Mali vrh 17, p. Šmarje - Sap.
18. Štrukelj Franc, trgovec in posestnik, Bečaje 1, p. Begunje pri Cerknici.
19. Skarlovnik Terezija, kmetica, Bukovje 15, p. Frankolovo.
20. Darovec Miha, posestnik, Dol. Toplice 64, p. Toplice pri Novem mestu.

*

Nekaj važnih pripomb. Kljub temu, da so bili pogoji našega velikega tekmovanja v oktobrski številki lanske »Naše moči« obširno obrazloženi, je še vedno mnogo naših zavarovancev, ki jih ne poznajo. Zato ponavljamo na kratko:

a) Nagradni kupon dobite pri svojem krajevnem zastopniku.

b) Nagradni kupon izpolnite takoj, ko poravnate premijo, ter ga oddajte krajevemu zastopniku Vzajemne zavarovalnice ali pa pošljite neposredno Vzajemni zavarovalnici v Ljubljano. Kdor izpolni in nam pošlje nagradni kupon, pa nima v dotičnem mesecu plačane premije, ne more priti v žreb.

c) Nagradni kupon je treba izpolniti v vseh rubrikah čitljivo. Ako sam nimaš čitljive pisave, naj ti ga izpolni kdo drugi!

č) Mesečna žrebanja so kakor predtekma za zaključno žrebanje, ki bo konec septembra ali začetkom oktobra t. l. Takrat pridejo pred posebno komisijo, ki ji bo prisostvoval tudi državni notar, v žreb vsi tisti, ki so že bili,

odnosno bodo v mesečnih žrebanjih izžrebani. Vsak, kdor je izžreban pri mesečnih žrebanjih, gotovo zadene dobiček. Kakšen bo pa ta dobiček, to bo pokazalo šele zaključno žrebanje.

d) Vsi v teku enega meseca dospeli nagradni kuponi se seveda pred žrebanjem temeljito zmešajo, v kolikor niso zmešani že s tem, da prihajajo iz najrazličnejših strani naše domovine. Gospodična, ki »vleče« dobiček, nima nobenega pojma, kateri nagradni kupon je potegnila. To ugotovi šele komisija, kateri gospodična izroči kupon. Zato ne moremo razumeti tistih, ki nam pišejo, da najbrž zato niso še bili izžrebani, ker niso srečke dovolj premešane ali ker se nepravilno žreba.

e) Ako igraš v loteriji ali na tomboli, moraš nekaj žrtvovati, moraš namreč srečko ali tablico kupiti. Nagradni kupon dobiš za-

stonj, igraš pa lahko, ako si plačal premijo, ki si jo itak dolžan plačati in katere plačilo prinaša koristi le tebi. Ako smo postavili plačilo premije za pogoj udeležbe pri tekmovanju, smo samo pripomogli, da si zavarovanci prej in bolj gotovo zagotovijo vse pravice iz zavarovanja.

Prihodnje žrebanje bo začetkom julija. V žreb bodo prišli vsi oni, ki bodo plačali premijo v teku junija, bodisi da so jo itak dolžni v juniju poravnati, bodisi da so s premijo še od prej na dolgu, pa jo v juniju plačajo. Pošlati nam pa seveda morajo nagradni kupon. Zlasti one, ki so s premijo že dalje časa v zaostanku, opozarjamo, da se tekmovanje bliža kraju. Premijo bodo vseeno morali enkrat plačati. Bolje je, da jo plačajo sedaj, ko se lahko okoristijo še s tekmovanjem.

Občini zbor Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani z dne 29. maja 1940.

Vsakoletni občni zbor tako velikega zaveda, kot je naša Vzajemna zavarovalnica, pomeni važen gospodarski dogodek. Z občnega zbora dobi široka javnost šele pravo sliko o moči in rasti take domače zavarovalne ustanove. Na letošnjem občnem zboru, ki ga je vodil zaslužni predsednik Vzajemne zavarovalnice vlč. g. stolni kanonik Ivan Sušnik, so zborovalci odobrili računsko zaključke za poslovno leto 1939 ter poročilo o poslovanju in stanju zavoda.

Kljub temu, da je bilo vse gospodarstvo v letu 1939 že pod vplivom dalekosežnih mednarodnih sprememb in nazadnje vojnih priprav in vojske, je Vzajemna zavarovalnica tudi v tem razburkanem in zgodovinsko pomembnem letu napravila mogočen korak naprej in navzgor. Letni uspeh, ki je glede življenjskih zavarovanj večji kot kdaj prej, je zgovorna priča za zaupanje, ki ga uživa Vzajemna zavarovalnica v najširših plasteh našega ljudstva. To zaupanje je Vzajemna zavarovalnica kot čisto domač zavarovalni zavod s svojim kulantnim poslovanjem in s svojim velikim razumevanjem ljudskih potreb vseskozi opravičila.

Naslednje številke navajamo zato, ker vemo, da bodo vzbudile ponos v slehernem našem zvestem zavarovancu, vzbudile pa tudi spoštovanje v onih rojakih, ki morda doslej svojega domačega zavoda niso dovolj cenili ali so ga celo podcenjevali.

Najstarejša zavarovalna panoga, ki jo Vzajemna zavarovalnica goji že skozi 40 let, je zavarovanje proti požaru. V Sloveniji je pri Vzajemni zavarovalnici zoper požar zavarovano sorazmerno največ gospodarstev in tudi lani je Vzajemna izdala vsega

16.022 požarnih polie,

ali vsak dan povprečno 44 polie.

Za zavarovanje zoper nezgode, zoper razbitje stekla, za zavarovanja zakonite dolžnosti jamstva, zoper vlomsko tatvino, zoper razbitje zvonov in za razna avtomobilska zavarovanja je bilo lani pri Vzajemni zavarovalnici izdanih

1320 polie,

ali dnevno povprečno skoraj štiri polie.

Primerno večjemu številu požarnih zavarovanj je Vzajemna zavarovalnica morala izplačati tudi večjo vsoto za požarne škode. V letu 1939 je gorelo pri

983 naših zavarovancih.

To se pravi, da je naš zavod dnevno zabeležil povprečno skoraj tri požare.

Za škodo, ki je pri teh požarih nastala, je zavarovalnica izplačala

4 milijone 786.779 din,

tedaj dnevno povprečno 13.114 din.

Ze smo omenili, da je dosegla Vzajemna zavarovalnica v lanskem letu prav posebno razveseljiv napredek v življenjskem zavarovanju. Saj je v tem letu na novo zavarovala ogromno vsoto

sto dva milijona 130.018 din.

Vsak mesec je bilo tedaj sklenjenih povprečno za 8.510.835 din življenjskih zavarovanj, ali na dan povprečno za 283.361 din. Seveda pa to ni čisti napredek, ker istočasno mnogo zavarovanj pride v izplačilo, bodisi da zavarovanje poteče, bodisi da je zavarovaneec umrl ali zavarovanje odkupil, ali da se zmanjša zavarovalna glavnica zaradi spremembe v plačevanja prosto zavarovanje itd. To zmanjšanje skupne zavarovalne glavnice je znašalo lani 57 milijonov 721.065 dinarjev, tako da je dejansko zrastle pri Vzajemni zavarovalnici zavarovana glavnica življenjskih zavarovanj za

44 milijonov 408.953 din.

Tako je znašala življenjska zavarovalna glavnica konec leta 1939 vsega

317 milijonov 479.450 din,

ki je razdeljena na ogromno število

39.483 zavarovanj.

Naše cenj. čitatelje bo posebej zanimalo, s kakšnim premoženjem jamči Vzajemna zavarovalnica za točno izplačilo vseh iz takih zavarovanj izvirajočih obveznosti. Gotovo bodo vsi zavarovanci veseli in bodo v prihodnje še rajši zaupali svoja zavarovanja Vzajemni zavarovalnici, če bodo vedeli, da so samo lani zrastle jamstvena sredstva Vzajemne za

12 milijonov 96.569 din

ter znašajo konec leta 1939 že

102 milijona 920.347 din.

Skrbi vas, če je vse to premoženje pač tudi varno naloženo. V tem pogledu ste lahko brez skrbi. Vzajemna zavarovalnica je vedno smatrala, da so jamstvena sredstva njej le zaupana v upravljanje ter da mora z njimi ravnati tako, da ne bodo trpela škode, pa da bodo obenem plodna za naše narodno gospodarstvo. Odkar pa imamo uredbo o nadzorstvu nad zavarovalnicami, ki sama in po raznih pravilnikih točno določa, kako je treba zavarovalniško premoženje nalagati, ter oblast te naložbe tudi nadzira, je podana za to premoženje še posebna varnost. Jamstveno glavnico predstavljajo zgradbe, ki so last Vzajemne, dalje hipotekarna posojila, posojila na lastne življenjske police ter dobri državni papirji.

Tako smo leto 1939 končali s popolnim uspehom, za kar gre zasluga predvsem onim idealnim zastopnikom in potnikom, ki so v svojem delu za Vzajemno zavarovalnico gledali vedno pravo rodoljubno delo. Čast pa našem zavednemu ljudstvu, ki se vedno trdneje oklepa svoje domače zavarovalnice, ker ve, da z okrepitevijo in rastjo domačega gospodarstva pomaga utrjevati tudi našo narodno in državno skupnost!

Hitro je zgubil stavo. V vlakcu se peljela Kitajec in Japonec. Dolg čas jima je, pa se domislita, da stavita, kdo bo znal povedati večjo laž. Ko sta določila, da bo Japonec prvi, začne ta: »Pri nas na Japonskem je živel poštenjak...« — Kitajec ga prekine in pravi: »Hvala, ni treba dalje, stavo sem že izgubil.«

Železnina ♦ JOS. ZALTA & Co.
LJUBLJANA, Tyrševa cesta 9 • Telefon 34-71

NOSILKE - CEMENT - Betonsko železo - Strešna lepenka - Mreže za pesek - Ventilacijske vratice
Oprema za kopalnice: Banje - Peči - Umivalniki - Bideti - Obešalniki za brisače - Etage - Kozarci
Vse vrste pip - Kompletna stranišča - Sesalke - Vodovodne cevi - Okovje za stavbe in pohištvo
Štedilniki - Trajogoreče peti znamke: ZEPHIR, "H" in REKORD - „Sted-Regulator“ obroček in plošč za štedilnike, 50% prihranka na kurivu - Orodje za vse obrtne stroke - Tehniški predmeti
NA VELIKO - Kuhinjska posoda in vse gospodinjske potrebščine - **NA MALO**

Tovorni avto ga je povozil do smrti

Pavec Franc, krojaški mojster iz Gorice pri Golniku, je bil vreden obrtnik. Dne 14. maja letos se je po opravih peljal s kolesom v Ljubljano. Niti malo ni mislil, da je to njegova zadnja pot. Ko je vozil po novi cesti od Kranja proti Ljubljani, mu je pri Jeprci prišel nasproti nek tovorni avto. Prav tam, kjer bi se imela srečati avto in kolesar, pa je avto hotel prehiteti nekega drugega voznika; pri tem je zadel ob kolesarja, ki je obležal nezavestno na cesti z zlomljenim stegnom in prebito lobanjo. V bližini so se nahajali na polju delavci, ki so ga skušali spraviti k zavesti. Zavedel se je le za hip, nato pa se je zopet onesvestil. Nezvestnega so odpeljali v bolnišnico, kjer je hudim poškodbam podlegel.

Pokojni Pavec je bil star komaj 33 let. Zaprta žena in malega dva meseca starega sinčka. Bil je spoštovan, priljubljen in izredno pridn obrtnik. Pred dvema letoma se je zavaroval pri KARITAS za slučaj doživetja in smrti. KARITAS bo izplačala v tem slučaju dvakratno zavarovalno vsoto.

Nagrade za majniško križanko

Majniška križanka je bila nekoliko bolj lahka. Zato se je tudi število reševalcev močno dvignilo. Več kot polovica rešitev je pa romala v koš, ker se reševalci ne držijo navodil, ki smo jih že ponovno objavili, ter nam ne sporočajo vseh zahtevanih podatkov. Zlasti radi pozabijo sporočiti svoj poklic in svojo starost. Tudi za naprej bomo vse nepopolne rešitve izključili iz žrebanja. — Izmed pravih rešitev je žreb naklonil knjižne nagrade sledečim:

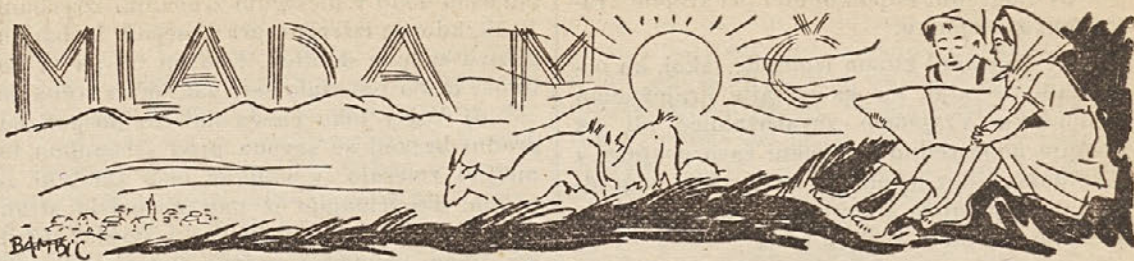
1. Pirnat Valentin, mestni poklicni gasilec in reševalec, Ljubljana, Dolenjska c. 23 a.
2. Bergant Tomaž (z ženo Marto), orožniški narednik, Hoče pri Mariboru.
3. Reš Janez, posestnik, Mošnje 9, p. Radovljica.
4. Vindiš Ivan, delavec, Limbuš 129 pri Mariboru.
5. Krieger Franc, brivski mojster, Sv. Lovrenc na Pohorju št. 35.
6. Triplat Albert, poštni služitelj, Ljubljana, Trnovski pristan 40.
7. Brojan Janez, gorski vodnik, Mojstrana št. 135.
8. Sadnik Jakob, tovarniški delavec, Laskova vas 79, p. Sv. Pavel pri Preboldu.
9. Brdovnik Ivan, pilar, Zagreb IV., Trnjanski zavoj 11.
10. Malgaj Niko, gostilničar, Ljubljana, Knezova ul. 19.

Vsi navedeni dobijo kot nagrado po eno lepo slovensko knjigo, ki jo pošljemo do konca meseca junija t. l.

Moštova esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov din 20,—, po pošti din 35,—, 2 steklenici po pošti din 55,—, 3 steklenice po pošti din 75,—.

Predaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 2. Na doželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

Moji dragi mladi prijatelji!

Vedno močnejše buči vojni vihar po Evropi. Stomilijonski narodi si stojijo sovražno nasproti, stotisoči padajo kot žitne bilke, če jih zadene toča, stotisoči morajo v moderno suženjstvo, ki se imenuje ujetništvo. Sto in stotisoče žena in otrok tava brez strehe po Evropi. Milijoni krogel iz pušk, strojnih pušk, metalcev bomb in topov razrivajo evropsko zemljo, na kateri je še pred meseci mirno pasel pastir svojo živinico in kmetič z upajočimi očmi objemal rodno zemljo. Po evropskem nebu plavajo jekleni ptiči, ki pojejo smrtonosno pesem in sejejo strah, razdejajo in smrt, kjerkoli se pojavijo. Jezno buta ob evropsko zemljo morje, po katerem stotine ladij ne prenašajo več ljudem hrane in drugih dobrin, temveč se po njih podijo križarke, torpedovke, rušilci ter prežeče iščejo plen in divjaško trosijo smrt.

Zakaj? Tako se sprašuje ves svet, v kolikor — po besedah predsednika Združenih držav severne Amerike — še ni ponorel. Zakaj, se sprašujemo tudi mi, ki nam božja Dobrota tako milostno olanja mir. V vseh časih so bile vojne in nekateri so celo mnenja, da vojne morajo biti. Tudi jaz sem tega mnenja, da je vojna potrebna. Se čudite, kaj ne? Pa je le res. Vojna mora biti vedno takrat, kadar človeštvo ali velik del človeštva zdrkne z ravnih poti, ki jih je Stvarnik postavil človeku kot kralju stvarstva, ter blodi v temi in goščavi, ki je delež živalstva. V vojni se človeštvo šele zave svoje krivde in svojega padca. Tudi danes na obeh sovražnih si straneh pravijo, da se borijo za zmago poteptanih pravic in osvoboditev uklenjene svobode. Kdo ima prav? O tem ni dano soditi nam. Šele kasnejši časi bodo odkrili, kje je kje zmeta in greh ter kje resnica in čednost.

Mi smo nevtralni. To besedo ste zadnje mesece gotovo mnogokrat čuli. In nekaj lepega vam pomeni, kaj ne? Z drugo besedo bi rekli: mi se nečemo vojskovati z namenom, da bi komu kaj vzeli. S tem pa seveda ni rečeno, da se ne bi bojevali, če bi kdo hotel nam kaj vzeti. O, takrat bi sovražnik videl, da teče po naših žilah prav ista kri, ki je znala v zadnji svetovni vojni izvojevati svobodo trem bratom na jugu s takimi junaštvji, da je ves svet strmel. Hvala Bogu, za enkrat druge države spoštujejo naš mir in našo zemljo ter nam zatrjujejo, da nimajo nasproti nam nobenih zlih misli. Da bi pač vse to bilo tudi res!

Saj sami ne vemo, kaj imamo, ko imamo mir. Zabavljamo, kako je vse drago, pa ne pomislimo, da je bolje v miru trpeti pomanjkanje skozi mesece in mesece, kot pa en sam dan prenašati grozote sodobne vojne. Pred kratkim sem govoril z imenitnim gospodom, ki je prišel za en dan iz neke države, ki se vojskuje. Kar načuditi se ni mogel, kako lepo je pri nas. Zavidal nam je srečo mira ter dejal: Povsod po Evropi je pekel, pri vas je pa raj. — Vsak dan prosimo dobrega Boga, naj varuje našo zemljo in naj dopusti, da bodo v miru počivale kosti stotisočih junakov, ki so umrli za svobodo Jugoslavije.

Po tem resnem premišljevanju bo kar prav, če vam zastavim za prihodnji mesec tudi nekoliko težjo nalogo. Pa še počitnice imate povrh, tako da bo dovolj časa za premišljevanje. Tudi v počitnicah ni, da bi svoje možgane položili v zapeček, temveč je zanje silno dobro, ako jih od časa do časa napnete, da ostanejo sveži ter delavni za novo delo, ki vas čaka ob pričetku novega šolskega leta. Moja naloga je pa sledeča

križanka:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12					13			14		
15	16					17				
18			19			20	21	22	23	24
25			26					27		28
29		30			31	32				
33	34			35			36	37		

Vodoravno: 1. Naša domovina. — 12. Kraj ob jugoslovansko-nemški meji, kjer živi precej Nemcev. — 13. Del glave, ki je posebno občutljiv. — 14. Kol. — 15. Večno plačilo za pravice. — 17. Del zemlje na koncu njive, kjer včasih radi pasemo. — 18. Vsak človek ga ima. — 19. Sorodnik. — 22. V morje štrleči kos zemlje. — 24. Z. — 25. Boleča gnojna nabrekli na koži. — 26. Polje, tudi orna zemlja. — 28. n. — 29. Ploskovna mera. — 30. Žuželka, ki na paši nagaja živini in rada pika kopalce. — 32. Isto kot pod vodoravno 17. — 33. Tekoča voda, tudi mesto ob Jadranu. — 35. V tednu jih je sedem. — 36. a. — 37. Mojster Škarja med živalmi.

Navpično: 1. Vojak, ki se bori proti lastni domovini; v časih turških vpadov so se pojavili, a isti primerek dandanes vedevamo vsakemu narodnemu izdajalcu. — 2. Nada. — 3. Listnato drevo. — 4. Začetna beseda najbolj znane molitve, ki nas jo je učil sam Odrašenik. — 5. Najbližja sorodnica. — 6. Reka v srednji Franciji, ki se izliva v Atlantski ocean. — 7. Veznik. — 8. Navadno vozilo. — 9. Reka, ki se pri Kraljevem izliva v Zapadno Moravo; tudi ime jugoslovanskih cigare. — 10. Spomladi vsejan; tudi kači vzdevamo tak priimek. — 11. Druga beseda za: oče. — 16. Orientski knez. — 19. Del stanovanja. — 20. Veznik. — 21. Domača beseda za kobilu; tudi voz na dveh

kolesih. — 23. Dobiš, če odšteješ netto od brutto. — 24. Na prsih ga navadno nosimo. — 27. Naslov vladarja v nekdanji Rusiji, sedaj tudi naslov vladarja v Bolgariji. — 30. o k. — 31. Veznik. — 32. Osební zaimek. — 34. e. — 35. d.

Ko takole gledaš to križanko, se ti gotovo vidi strašansko težka. Pa je od sile lahka. Seveda moraš pogruntati najprej tiste besede, ki se kar same po sebi vsiljujejo. Vse druge boš potem z lahkoto našel.

Rešitve mi pošljite najkasneje do 31. julija 1940 v zaprtih in pravilno oznamkovanih (po 1.50 dinarja) kuvertah na naslov: Uredništvo »Naše moči«, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice. Žreb bo potem povedal, kateri štirje boste dobili za nagrade knjigo.

Joj, kmalu bi bil pozabil na one srečnike, ki dobijo ta mesec nagrade. Ti-le so:

1. Brodnjak Maksimilijan, dijak II. a razr., II. realne gimnazije v Mariboru, Rošnja 27, p. Št. Janž na Dravskem polju.

2. Čuš Katarina, šiviljska učenka, Hlapenci 26, p. Jurišinci.

3. Černe Ivanka, dijakinja III. c razr. na drž. II. realni gimnaziji v Ljubljani, Ljubljana-Moste, Zaloška cesta 82.

4. Mihelič Alojzij, dijak IV. razr. meščanske šole, Breže 12, p. Ribnica na Dolenjskem.

Vsem štirim čestitam, knjige bodo pa dobili do konca junija enkrat.

Sedaj pa vsem skupaj mnogo veselja in zdravja v počitnicah! Kadar boste rajali po livadah in pašnikih, ne pozabite na tistega, ki bo cele počitnice požiral ljubljanski prah!

Lepo vas pozdravlja

br. Ivo.

Draginja

Najbrž ga ni med čitatelji »Naše moči«, ki si ne bi bil v zadnjih časih zastavil vprašanja: Čemu pri nas taka draginja in kaj bi bilo mogoče proti njej ukreniti? Ker je draginja pojav, ki teži na slehernem državljanu, se nam zdi umestno, da opozorimo v tej zvezi na nekatera važna dejstva.

Draginja ima v splošnem dva vzroka. Eden je splošni gospodarski položaj, drugi pa je npr. stvarnega značaja, t. j. draginjo je mogoče tudi umetno ustvariti na škodo šibkejših. Vsi vemo, da se je z evropsko vojno splošni gospodarski položaj popolnoma spremenil. Vojno gospodarstvo, ki ga danes vodi ogromna večina Evrope, mora služiti v prvi vrsti vojnemu cilju, ki so nekaj izrednega in se ne ozirajo na želje in potrebe posameznika. Industrija, ki je prej izdelovala blago za vsakdanje človekove potrebe, mora v vojni izdelovati predvsem predmete, ki so važni za vojsko. Obrtniki in delavstvo se ne more posvečati svojemu poklicnemu delu, temveč vršiti mora vojaške dolžnosti. Trgovina je navezana le na skromne dobave, marsikaj pa v vojni sploh izgine s trga. Surovine, ki jih je Evropa dobila iz drugih delov sveta, izostajajo, ker je redni pomorski promet onemogočen. Vse vojno gospodarstvo je povrh tega čisto nedonosno (neproduktivno) in ima za edini cilj vojni uspeh. Kot moloh žre vojska narodno imetje, ne da bi nudila protivednost iste vrste. Tako je in tega nihče nikoli ne bo mogel spremeniti.

Nujna posledica takega gospodarjenja je, da cene rastejo, rastejo onim predmetom, ki smo glede njih navezani na uvoz, ker jih več ne dobivamo, rastejo pa tudi predmetom, ki jih produciramo doma, ker je njih produkcija dražja in ker jih moramo v velikih množinah izvažati. Slednje velja zlasti za živež, ki ga pri nas več kot dovolj pridelamo, pa ga moramo izvažati, ako si hočemo ohraniti svoj — mir.

V kolikor je draginja posledica sedanjih vojnih razmer, ni mogoče proti njej nič ukreniti. Drugače je pa z drugim vzrokom, namreč z vprašanjem neopravičenega dviga cen. Se iz svetovne vojne so nam znani vojni dobičkarji in verižniki. Ljudje brez duše bi jim lahko rekli, ki so si iz krvi in trpljenja milijonov ustvarili bogastvo in udobje. Ni dvoma, da se skušajo taki krvosesi uveljaviti tudi v današnjem času.

Naša vlada nas skuša zavarovati pred posledicami brezvestne špekulacije, verižništva in neopravičenega naraščanja cen z zelo ostrimi

mi zakonitimi sredstvi. Kmalu po začetku sedanje vojske je izdala dne 20. septembra 1939 zakonsko uredbo o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije. Letos 5. februarja je borbo proti draginji še poostрила z uredbo o kontroli cen, a 19. maja t. l. je objavila posebno ostro uredbo o nadzorstvu nad izvrševanjem uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije ter uredbe o kontroli cen. Po tej zadnji uredbi čakajo izkoriščevalce ljudstva težke denarne kazni, zapor, konfinacije in celo prisilno delo.

Kljub tako ostrim zakonitim predpisom pa draginja raste, raste, ker jo narekujejo razmere, a raste tudi, ker brezvestni ljudje računajo s tem, da se bodo mogli izogniti kaznim, ki jim z njimi preti zakon. Zato navijajo cene, kjer le morejo, ter napram nepoučenim navaajo sto in sto razlogov za svojo brezvestnost. Upravičena je zahteva, da oblast zakonskim uredbam pomaga do popolne veljave. A oblast vsega ne zmore. V takih primerih mora sodelovati vsa javnost, ki je dolžna sleherni primer izkoriščanja in navijanja cen naznaniti orožnikom ali okrajnim glavarstvom. Tu ne gre za denunciranje, tu gre za pošteno in pravično borbo proti vsem, ki skušajo sedanji težki položaj izkoristiti v svoje sebične namene.

Zahteva vseh pravih rodoljubov mora biti, da pride pod udar zakona vsak, ki se pregreši proti ljudskim koristim, pa naj je majhen ali velik, neznamen ali ugleden, na visokem položaju ali komaj viden. Treba je zahtevati od tistih, ki so bili v mirnih časih navajeni na visoke dobičke in udobno življenje, da sedaj porabijo tudi nekaj od onega, kar so si lahko prihranili. Ne gre, da bi nosil vso pezo časa mali človek, velikemu bi se pa draginja ne smela poznati.

Dovršeno orodje
dobavlja specialna
Tovarnica tekočnega
orodja
J. ORAŽEM
RIBNICA

Žena - predavateljica. Prvi: »Moja žena je imela v nedeljo predavanje o zlih posledicah alkoholizma.« — Drugi: »Kje pa?« — Prvi: »Doma, ko sem prišel natreskan iz gostilne.«

Zarekel se je. Prosjak: »Pomagajte nesrečnemu! Vse premoženje mi je zgorelo.« — Gospodar: »Pa imate potrdilo oblasti, da ste res pogoreli?« — Prosjak: »O, sem ga imel, a mi je požar tudi potrdilo uničil.«

„VIGRED“

ima v zalogi in priporočila:

Mati vzgojiteljica. Vodilne misli krščanskega vzgojeslovja	16 din
Med pomladjo in poletjem. Predavanja za dekliške sestanke	10 „
Materam. Kako naj ravnajo matere s svojimi novorojenčki in dojenčki. Priredil dr. Justin	3 „
Higijena žene. Priredil dr. Justin	3 „
Higijena hiše. Zdravstveni nasveti za dom od dr. Justina	3 „
Kuhaj varčno in dobro! Zbirka preizkušenih navodil in receptov za kuho, vkuhanje in sušenje sadja, pripravljanje sadnih sokov i. t. d.	3 „
Praktični nasveti gospodinji	3 „

Plačljivo tudi v pisemskih znamkah.

Uprava „VIGREDI“

LJUBLJANA, Pražakova 8.

Tu pomaga le trezen preudarek

Težki časi, ki jih preživlja današnji svet, nagajajo narodom in posameznikom silne žrtve. Tam, kjer besni vojna, je teža teh žrtv nepopisljiva. Uničujejo se dobrine in uničujejo ljudstva, ki so te dobrine ustvarila. Gospodarstvo doživlja udarec za udarcem, ker ga ne vodi več nepokvarjen razum, temveč je v vsem odvisno od potreb sile. Za prihodnost rastejo za gospodarstvo nove žrtve, ki jih bo moralo doprinesti v obliki odškodnin, invalidnin ter oskrbe vdov in sirot. V državah, ki jim vojna vohra prizanaša, je seveda gospodarstvo tudi prizadeto, vendar tem manj, čim več je v državljanih samozvesti, treznega in mirnega presojanja dogodkov in tudi samozataje.

Poglejmo za primer zavarovalstvo pri nas. Ze devet mesecev poslušamo in čitamo najrazličnejša poročila o vojnih dogodkih v Evropi. Poleg teh pa skrbimo za zanimivosti še dva činitelja. Eden je tuja propaganda, ki skuša ustvarjati pri nas razpoloženje za to ali ono stran ali pa vsaj osliniti našo odpornost, drugi pa naša lastna malodušnost, ki nas ovira, da bi vsako težavo sproti in korajžno premagali.

Vse to vpliva na zavarovanca tako, kot ne bi smelo in kot je v njegovo in vsega zavarovalstva škodo. Ko bi namreč moral poravnati svojo obveznost iz zavarovanja, t. j. plačati dolžno premijo, odlašala in odlašala bi zalevom izgovorom: Saj ne vemo, kaj se pride, kaj bom plačeval, ko je pa vse tako negotovo! Posledica takega malodušnega mišljenja je dolg, dolg, ki ga bo enkrat moral poravnati, pa bo takrat težje kot danes.

Tak zavarovanec je podoben kmetiču, ki zbeži s polja, čim se nekje daleč za gorami začuje grom. Izpod domačega kapla preplašen gleda, kdaj bodo vstali temni oblaki. Ko potem vidi, da nevihte sploh ne bo, se jezi, ker mu je delo zastalo.

Hvala Bogu, je takih omahljivih in malodušnih zavarovancev le malo. Kateri pa so, naj vedo, da brez potrebe in zgolj po lastni neuvidevnosti lezejo v težave, iz katerih se bo enkrat težko izmotati. Kdor odlašala s plačilom zavarovanja, se ne izpostavlja le nevarnosti dolgov, temveč zlasti tudi nevarnosti, da ga doleti nesreča, v kateri ne bo imel pravice, zahtevati odškodnino od zavarovalnice, ki je ni poznal, ko je bilo treba plačati malenkostno premijo.

Naši zavarovanci naj trezno gledajo na sedanji čas, naj vprašajo za svet svojo lastno trezno glavo in naj ne nasedajo onim, ki jim gre v račun, če se naše narodno gospodarstvo slabi!

P. S.

Za narod delati,
moči vse moške dati koristi obci,
skrbí nakladati si domovinske,
dolžnost je sveta vsakemu možu.

(Fran Levstik: Besede Slovincem.)

O zdravem zraku

Nujna življenjska potreba je zrak. Svetloba in toplota sta moč, ki jo izžareva sonce, zrak pa je plinasta snov, ki obdaja zemeljsko oblo v nekako 300 km debelem ovoju. Ozračje je v nižini goste, v višinah čezdalje redkeje.

Brez zraka ni življenja; brez zraka se človek zaduši, v 2 ali 3, najkasneje v 5 minutah izgubi zavest in umrje, če mu ne pride pomoč kaj kmalu.

Koliko zraka treba človeku za zdravo življenje? Potreba se ravna po življenjskih okoliščinah in je zato zelo različna. Odrasel človek diha v mirujočem stanju povprečno po 20 krat na minuto, pri vsakem dihu izmenja okoli pol litra zraka (pol litra vdahne, pol litra izdahne). V eni minuti porabi torej približno 10 litrov zraka, v eni uri 600 litrov, v enem dnevu 14.400 litrov ali nekako 15 m³, t. j. prostor, ki je 3 m dolg, 2 in pol metra širok in 2 m visok. Človeka pa, ki dela in celo močno dela, ali pa je hudo bolan, posebno še za kakšnim vnetjem z vročnico, treba mnogo več zraka, dve ali večkratno mero navadne potrebe.

To razmišljanje bi bilo odveč, ako bi živeli na prostem, v odprtem ozračju, kjer se izrabljeni zrak kar razgublja in sproti obnavlja. Ker pa bivamo prav mnogo v zaprtih prostorih, kjer je zračna množina omejena, treba vsekakor upoštevati potrebno zračno prostornino in sicer glede števila in opravila bivalcev, glede časa, ki ga v prostoru porabljajo in drugih okoliščin. Tako je določena najmanjša zahteva po zračnem prostoru za bolnišnice, šole, vzgojne zavode, vojašnice, jetnišnice, obrtne delavnice, tovarne, cerkve, gledališča, pa tudi zasebna stanovanja. Vedeti pa treba in po možnosti uveljavljati načelo, da zraka ni nikoli preveč! Seveda je v naših krajih potrebna pametna omejitev načela radi potrebne kurjave.

Kaj pa je zrak?

Zrak je zmes raznih plinov in sicer dušika, kisika, ogljikovega dvokisa in vodene pare. V kakšnih množinah ali v kakšnem razmerju so te sestavine v zraku in med seboj, nam kaže tale razpredelnica v odstotkih:

Vrsta	Dušik	Kisik	Ogljikov dvokis	Voda	Toplina
prosti zrak	78	21	0.03	različno	različno
izdihani zrak	78	16	5	nasičen	30°—40° C

Dušika je v zraku največ, skoraj štiri petine, a je v življenjskem pogledu brez pomena, saj razvidimo iz gornje razpredelnice, da ga prav toliko izdihujemo, kolikor ga vdihujemo, ne da bi se pri tem vršila kakšna premena. Čemu pa dušik v zraku?

Vemo, kako gori trska v navadnem zraku. Če pa zažgemo trsko v ozračju, kjer je manj dušika in več kisika, gori trska dosti močneje in hitreje, v samem kisiku pa izgori trska naglo, časih kar bliskovito. Da se torej ne vrši okisavanje v prirodi prenašajo, je kisik razredčen z dušikom. Gorenje je prav enako vršenje, kakor naše notranje dihanje, spajanje snovi s kisikom, očitno je dušik potreben v zraku kot redčilo kisika.

Po množini druga, po življenjski važnosti prva in pglavitna sestavina zraka pa je kisik, ki je nujna življenjska potreba. V prostem zraku, ki ga vdihavamo, je kisika 21%, v izdihanem pa samo 16%, torej kar za 5% manj. Odraslemu človeku treba na dan povprečno nad 500 litrov ali 700 g čistega kisika.

Tretja, zelo pomembna sestavina zraka je ogljikov dvokis, ki mu pravimo tudi ogljikova kislina, ako je spojen z vodo. V prostem zraku ga je prav malo, okoli 0.03% (t. j. 3 litre na 10.000 l zraka), v izdihanem zraku pa ga je kar 5% (t. j. 5 l na 100 l zraka)! V izdihanem zraku ga je 150 do 200 krat toliko kakor v vdihanem!

Pri dihanju torej zastaja v telesu kisik, odhaja pa ogljikov dvokis in sicer prav v enakem prostorninskem razmerju, namreč po 5%. Srednja množina oddanega ogljikovega dvokisa znaša na dan čez 400 litrov ali po teži nad 800 g.

Naše telo je torej kakor peč, kjer snovi stalno izgorevajo, spajajoč se s kisikom tvorijo poleg vode, pepela in žlindre predvsem ogljikov dvokis, kakor na ognjišču ali kuriščih strojnih naprav. Naše telo je, kakor tudi vsa živalska telesa, kurišče, naprava za okisavanje, razkrajanje gorljivih snovi.

Dober nasvet. Gospa: »Moj sinček nekam sumljivo mnogo kihan. Kadar začne, ne more nehati.« — Zdravnik: »Zapišem vam zdravilo. Fant naj to tekočino vsrka v nos, kadar bi ga prišlo kihanje.« — Gospa: »In če bi nato še vedno kihal?« — Zdravnik: »Potem mu recite, Bog pomagaj!«

Nekaj si je pa le zapomnil. Profesor razlaga učencem trojansko vojno in pravi na koncu: »Glavni junak te bitke je bil pa Hektor.« — Pavle prišepne Tinetu: »To si bom pa lahko zapomnil. Našemu psu je tudi ime Hektor.« — Pri naslednji zgodovinski uri pokliče profesor Tineta in ga vpraša: »Kako se je imenoval glavni grški junak pred Trojo?« — Tine se ne more spomniti, razmišlja, nazadnje pa blekne: »Tako kot Pavletov pes.«

Mož, ki se zna laskati. Gospa Megličeva krega svojega moža, ko gresta domov iz kavarne: »Čemu ti svojim samskim prijateljem vedno pripoveduješ, naj se ne ženijo?« — Mož: »Draga, vidiš, tebe ne more nobeden vzeti, ker si že poročena, a s katero drugo bi itak nobeden ne bil srečen.«

Strokovnjak. — Na ljubljanskem Vodnikovem trgu stoji avtomatična tehtnica. Zadnjič stopi na tehtnico prav posebno debela gospa. Mimo pride neki možakar in pravi: »Gospa, škoda dinarja za tehtnico! Sto trideset kilogramov imate.« — Gospa: »Odkod to veste?« — Možakar: »No, pa se stehajte, če ni res!« — Gospa vrže dinar v avtomat in na listku, ki ga je prejela iz avtomata, vidi številko 130. Radovedna vpraša: »Kako ste mogli

Kako neki to, da spričo neizmerne porabe kisika pri gorenju, dihanju ljudi in živali, kipenju in trohnenju ne pojema množina kisika v ozračju in ne narašča množina ogljikovega dvokisa?

Prezanimivo je dejstvo, da so druge živi in sicer rastline, ki srčejo iz ozračja ogljikov dvokis kot nujno življenjsko potrebo in tvorijo prav iz ogljikovega dvokisa ogljikove spojine, sestavine svojega telesa, kisik pa oddajajo. Rastline so v nasprotju z živalstvom in človeštvom razkisovalne naprave, uporabljajoč ogljikov dvokis in oddajajoč kisik. Radi takšnega čudovitega kroženja snovi v prirodi ima zemeljsko ozračje precej stalno sestavo in razmerje plinskih zmesi, ki v obče godita vsem živem. Vendar naj omenim neke zdravju manj ugodne in celo nevarne okoliščine.

Ogljikov dvokis je plin, nekaj težji od drugih zračnih sestavin, zato se ulega v mirnem ozračju k tlom: v zaprtih prostorih je največ ogljikovega dvokisa pri tleh. Nevarne v tem pogledu so kleti, kjer kipi v njih mošt, vodnjaki in zemeljske jame, ki jih polni ogljikov dvokis, nastajajoč ob gnitju ali trohnenju snovi v zemeljskih plasteh. Človek ali žival, ki zaide v tak z ogljikovim dvokisom napolnjeni prostor, brž zgubi zavest in se zaduši, ker ne dobiva kisika in ker ne more oddajati svojega ogljikovega dvokisa. Opreznost veli, da treba v sumljive prostore z gorečo lučjo (svečo ali trsko) naprej; kjer ne more goreti luč, ne more človek dihati.

V zaprtih prostorih, kjer diha mnogo ljudi in gore luči (sveče, petrolejke, plinske) se zrak kmalu kvari z raznimi primesmi, ki jih omenimo kasneje. Ali je zrak za dihanje še primeren ali že oporečen, določajo veščaki vporabnost zraka po šolah, delavnicah, bolnišnicah po množini ogljikovega dvokisa kot kazala splošnih škodljivosti. Zrak, ki vsebuje ogljikovega dvokisa do 0.05% (pol odstotka), se smatra že za sopen (za sopenje sposoben), z 0.1% (enim odstotkom) pa neuporaben. Dejansko se občutljivim ljudem pri toliki množini ogljikovega dvokisa v zraku pojavljajo razne motnje (slabost, vrtanje v glavi, omedlevica) morda radi drugih škodljivih primesi bolj ko radi ogljikovega dvokisa. Pri 1% (en liter ogljikovega dvokisa na 100 litrov zraka) pa zastaja ogljikov dvokis v pljučih, kar se kaže v onesveščanju in drugih znakih zastrupljenja. (Kakšna bodi v takih primerih prva pomoč, pride na vrsto kasneje v posebnem poglavju.)

*Redna sestavina zraka je naposled voda v obliki pare. Popolnoma suhega zraka brez vode ni v prirodi prav nikjer, nekaj vode v njem je povsod. Koliko vode je v njem, je odvisno od raznih okoliščin, med temi je posebno važna toplota.

Množino vode v zraku označujemo z izrazom vlaga. Zrak, ki se nam zdi in je resnično vlažen, kar spoznamo po volhkosti predmetov, postane suh, čim ga segrejemo; in obratno, zrak, ki je suh, postane bolj vlažen, če ga shladimo. Ta zadeva nam postane razvidna, če preudarimo dejstvo, izraženo v naslednji razpredelnici, ki nam predloča, koliko vode je največ, ali kolikšna je največja vlažnost v enem prostorninskem metru (1 m³ ali 1000 litrah) zraka pri različnih toplotah.

Toplina v stopnjah	—10°	0°	10°	20°	30°	50°	100°
Voda v gramih	2.5	5	9	17	30	82	590

Dejanska vlaga v primeri z največjo možno vlogo v zraku pri enaki toplini se imenuje odnosna in primerjalna vlaga in se izraža v odstotkih. Najbolj prijetna in zdravju ugodna vlažnost zraka znaša pri 20° C 55%, pri 19° C 60%, pri 18° C pa 70%. Če je vlaga v zraku znatno manj, občutimo neko dražljivo izsušenost v nosu, gollu, grlu in sapniku, zlasti pri daljšem govorjenju ali petju, če je pa vlaga kaj več, nastajajo drugačne nevspečnosti; mrzla vlaga vzbuja mnogim občutljivim ljudem bolečine po truplu in glavi ali trganje po udih, vroča vlaga ali soparica pa preprečuje izdatno shlahevanje telesa, kar je časih nevarno za vročinsko kap, kakor je bilo razloženo v prejšnjem poglavju.

Med redne in pravne sestavine zraka spadajo tudi t. zv. plemeniti plini argon, neon in helij (ta plin se rabi za polnenje balonov in zračnih ladij), njih množina je različna, redkokje znašajo vsi skupaj komaj en odstotek in so za življenje brez pomena.

Nekaj zdravstvenega pomena ima ozon, ki je samo ojačeni ali zgoščeni kisik in ga je nekaj po gorah in gozdovih. Ozon nastaja, kjer električni tok prebija zrak (strela v prirodi, električna svetila, obločnica in električni stroji). Ozon draži sluznice (diši po žveplu, pravijo preprosti ljudje) in razkužuje zrak (uničuje v njem kužne kalle), kjer je umetno zgoščen, v prirodi ga pa ni nikjer v toliki zgoščenosti. Vzporedno z ozonom se nahaja in nastaja v zraku tudi vodikov dvokis ali prekis, ki je voda z dvojno množino kisika. Vodikov dvokis je kot umetni proizvod priljubljeno razkužilo in belilo.

vedeti, da tehtam točno 130 kilogramov?« — Možakar: »Oprostite, imam prakso. Sem namreč trgovc z živino.«

Vedno bolj aktualne

postajajo globoke misli, ki jih je podal vseučiliški prof. dr. France Veber v svoji knjigi »Nacionalizem in krščanstvo«. Če knjige še nimate, jo takoj naročite na naslov: Ivo Peršuh, Ljubljana, Poljanska cesta 18/III. Vezana knjiga (s poštnino vred) 54 din, močno broširana 49 din.

Nagradna zlogovnica za julij 1940

a, a, a, a, ab, ad, an, an, — bar, bo, bo, bri, brun, burg — ca, ce, ci, ci — če, čič, ču — da, dan, de, de, de, di, dič, do, doll, dres, dri — e, e, e, e, e, e, e, e, e, eks, el — ga, ga, ga, gipt, gli, go, go, gr — i, i, i — ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja, ju, ju, ju — ka, ka, ka, kan, ko, ko, kra, krek, ksem — la, le, le, li, li, li, lin, lo, lo, lu, lu, lu — ma, me, me, mi, mi, mi, mo — na, na, ne, ne, nem, ni, ni, nje, no, nor, nost, nu — o, o, o, o, od, ol — pa, pa, pa, pe, pe, pi, plan, plo, po, pro — ra, ral, re, ri, ri, rij, riš, ro, ro, ru, ru — si, ska, ska, ska, ska, ska, sla, slo, slo, ston, svo — šar, šec, ška, šlem — ta, ta, ta, ta, tank, ter, tev, ti, ti, tor, tro, trst, tva — va, va, va, ve, ve, vec, vi, vi, vi, vič, vle, voj — za, zem, zem, zi, zit, zma — žr.

Iz prednjih zlogov sestavite besede, ki bodo naslednje pomenile: 1. Naš knez. — 2. Slovenski izraz za besedo: kultura. — 3. Vojaško jekleno pokrivalo. — 4. Moderno sredstvo vojskovanja (vozilo). — 5. Razstrelivo. — 6. Naš vojni minister. — 7. Naš kmetijski minister. — 8. Baltiška država, ki je po uničenju Poljske pridobila na ozemlju. — 9. Mongolska država sredi Evrope. — 10. Šiba božja današnjih dni. — 11. Baltiška država. — 12. Naš gradbeni minister. — 13. Vrednost denarja, ki pada in raste. — 14. Brez nje narod pade v suženjstvo. — 15. Krstno ime kralja in cesarja vojskujoče se države. — 16. Predsednik velike evropske republike. — 17. Velika država v novem svetu, ki igra v sedanjih vojni veliko vlogo. — 18. Brez nje ni nič velikega mogoče doseči. — 19. Razširjenje kužnih bolezni (rada nastopi zlasti za časa vojne). — 20. Naš vladar. — 21. Krstno ime prvega slovenskega generala v svobodni Jugoslaviji. — 22. Letalska edinica. — 23. Obmorsko mesto s slovenskim zaledjem v sosedni državi. — 24. Velika država, s katero je Jugoslavija v letošnjem maju sklenila trgovsko pogodbo. — 25. Naboj (n. pr. pri vojaški puški in strojni puški). — 26. Država — naša sosedica, ki je vstopila v vojno dne 10. junija t. l. — 27. Evropska država, ki je prva začela sovražnosti v sedanjih vojni. — 28. Častniški slavnostni pas. — 29. Mesto v zahodnem delu slovenskega narodnega ozemlja, ki nosi pridevek »sončna«. — 30. Jugoslovanska kneginja. — 31. Vojak ga dobi za svojo hrabrost. — 32. Vojaška edinica. — 33. Nasprotje materializma. — 34. Naš poštni minister. — 35. Nastane n. pr. kadar ladja zadene ob mino. — 36. Predsednik senata kraljevine Jugoslavije. — 37. Vsakemu zavednemu narodu je najdražja ter se za njeno neokrnjenost bori. — 38. Naš trgovski minister. — 39. Vsak zaveden jugoslovanski državljani jo ljubi z vsem žarom in je pripravljen za nje obstoj preiti tudi kri. — 40. V sedanjih težkih časih nam je posebno potrebna. — 41. Predsednik evropskomoaazijske republike. — 42. Končni cilj vsakega vojskovanja. — 43. Krajina na našem severozahodu Nemčije, ki je brez bojev položila orožje. — 44. Najučinkovitejše moderno bojno sredstvo. — 45. Krstno ime vladarja največjega svetovnega imperija. — 46. Državna matica največjega svetovnega imperija. — 47. Najmanjša država, ki je izgubila svobodo ob vdoru Nemcev proti zahodu. — 48. Severnoafriška država, ki je zvezana z Anglijo. — 49. Veliko mesto pri Gosposvetskem polju. — 50. Naša ožja domovina. — 51. Sedež vladarja, ki odločno brani pravice malih narodov in se bori za mir. — 52. Glavno mesto skandinavske države, ki jo je zasedla Nemčija. — 53. Naskok na nož (jugoslovanski vojaški izraz). — 54. Del častniške obleke, ki kaže čin. — 55. Bivši vojskovodja francoske armade v sedanjih vojni. — 56. Samovlada. — 57. Skandinavski držav, katere kralj se nahaja na Angleškem. — 58. Visok častnik pri vojnem brodogradu. — 59. Italijansko mesto na vzh. obali Jadrana. — 60. Zdravniško opravilo (tudi vojaško delovanje). — 61. Italijanski maršal, ki je vodil prvi del vojne proti Abesiniji. — 62. Preskrba s hrano (izraz, ki je dobro znan iz zadnje svetovne vojne).

V pričujoči zlogovnici je mnogo podatkov, ki zaradi hitrega poteka vojnih dogodkov takrat, ko boste zlogovnico reševali, morda ne bodo več resnični. Zato opozarjamo, da je bila zlogovnica sestavljena 12. junija t. l.

Ako najdete pravilne besede, vam bodo njih prve črke povedale pomembno resnico, ki je v tej številki »Naše moč« objavljena.

Rešitve pošljite najkasneje do 31. julija 1940 na naslov: Uredništvo »Naše moč«, Ljubljana. Vzajemna zavarovalnica. — Rešitve morajo biti

opremljene s podatki o rojstvu in poklicu reševalca ter z njegovim točnim naslovom. Rešitve brez teh podatkov romajo v koš. — Izmed pravih rešitev jih bo 10 izrebranih za nagrado in bo uspeh zrebranja objavljen v septembrski »Naši moči«.

JAVNA ZAHVALA

Podpisana Marija Smolej, Kranjska gora 114, se iskreno zahvaljujem zavarovanju KARITAS v Ljubljani za dvojno izplačilo zavarovalne vsote po mojem bratu Maksu Smoleju, ki se je na Jesenicah pri izvrševanju službe smrtno ponesrečil. Zavaroval se je pred dvema letoma, ko ni mogel niti slutiti, da bo moral tako kmalu umreti. Prav tako se zahvaljujem tudi krajevemu zastopniku g. Jožefu Mertelju, ki je to zavarovanje nasvetoval.

To domače slovensko zavarovanje vsakomur toplo priporočam. Kdor še ni zavarovan pri KARITAS, naj se zavaruje, kajti res je, da tudi mlajši more umreti in prezgodaj se nihče ne zavaruje. Prosim, da zahvalo objavite v »Naši moči«.

Kranjska gora, dne 2. maja 1940.

Smolej Marija, l. r.

„Ne mislim še umreti“

Mnogi odlagajo in odlašajo z zavarovanjem iz dneva v dan. Med drugimi izgovori je tudi tale: »Ne mislim še umreti, saj sem še mlad in zdrav. To je res. Vendar vsakdanje skušnje in slučajni dokazujejo, da mladost in zdravje nista nikako jamstvo za dolgo življenje. To resnico ljudje navadno spoznajo šele, ko je prepozno. Pred kratkim je zvonilo mlademu, komaj trideset let staremu fantu nekje blizu Ljubljane. Fant se je prehladil in na posledicah umrl. Ni še minilo leto dni, ko ga je zastopnik nagovarjal za zavarovanje, in sicer za doživetje. Pa ni hotel o zavarovanju nič slišati, »ker ni mislil še umreti«. Če bi se dal zavarovati in bi doživel zavarovalno dobo, bi zavarovalno vsoto sam užival, sedaj ko je umrl, bi pa gotovo prav prišla očetu, ki nima ravno preveč dohodkov. Isti zastopnik je v Poljanski hribi novembra 1939 nagovarjal za zavarovanje mladega moža, ki se je komaj poročil. Bil je še nekako pri volji, da sklene zavarovanje, imel je samo še nekatere pomisleke, zato je zavarovanje za nekaj časa odložil. Sedaj se ne, se bova z ženo še natančneje pogovorila, je rekel, »ko boste drugič prišli, bova pa naredila«. Med tem časom je bil poklican na orožne vaje, kjer se je hudo prehladil. Ko je prišel domov, se je zastopnik zopet oglašil pri njem, ni pa mogel skleniti zavarovanja, ker je bil mladi mož bolan in pod zdravniškim nadzorom, torej za zavarovanje nespoben. Ne dolgo za tem je umrl v bolnišnici za vnetjem možganske mrene. Kako prav bi prišlo sedaj zavarovanje njegovi ženi, ki je morala poravnati stroške pogreba, bolnišnice in bolezni. In ravno tako se lahko zgodi marsikomu, »ki še ne misli umreti«.

Zal ljudje le preradi gledajo samo na sedanjost, ne pomislijo pa prav nič na bodočnost. V slučajih, ki smo jih gori omenili, in ki sta resnična, pač ni več mogoče pomagati, ker je že prepozno. Pravijo, »da nesreča izmodri človeka«. In kaj je smrt drugega kot nesreča. Ne čakajte, da vas bo šele nesreča izmodrila, temveč že sedaj mislite, »da nesreča nikdar ne počiva«. Zavarujte se pri KARITAS, ki vam nudi solidno zavarovanje in gotovost, da boste v slučaju smrti ali doživetja zavarovalno vsoto res dobili izplačano.

K.

Pošten človek vse laže pretrpi nego očitek, da je izdajalec svojega naroda!

(Fran Levstik: Besede Slovencem.)

Tudi poklic. Narednik: »Kaj ste po poklicu?« — Vojak: »Iznajditelj!« — Narednik: »Kaj ste pa doslej že iznašli?« — Vojak: »Doslej še ničesar. Pač pa delam poskuse in upam, da kaj iznajdem.«

Odrezal se je. Gospod da na ulici prosjaku petdeset par in pravi: »Kako neki morete prosjaki, ko imate zdrave roke in zdrave noge!« — Prosjak: »Menda vendar ne mislite, da si bom zaradi vaših petdeset par pustil odrezati nogo?«

Radio in narodno gospodarstvo

Pri državah, kjer je radiofonija dobro razvita in ima vse pogoje za vsestranski nadaljnji razvoj in izboljšanje, opazimo, koliko vlogo igra radio pri narodnem gospodarstvu. Ne gre tu n. pr. za postavko, ki jo prinesejo dohodki radijske namemine državni blagajni, marveč gre za druge momente, ki so v zvezi med radijem in narodnim gospodarstvom. Teh momentov so se po nekaterih državah, zlasti industrijskih, gospodarski in tudi državni krogi kmalu zavedli in spoznali njihov pomen pri organizaciji narodnega gospodarstva.

Radio mora biti povezan z vsem narodnim življenjem, s kulturnim, socialnim, gospodarskim itd. Pri organizaciji in pri izboljšanju narodnega gospodarstva more igrati radio pomembno vlogo z nasveti, s predavanji, s posebnimi anketami in drugimi podobnimi oddajami, v katerih bi gospodarstveniki obravnavali razna pereča vprašanja iz narodnega gospodarskega življenja. Take oddaje so velikega pomena tudi za gospodarsko izobrazbo naroda. Pogled na gospodarski trg, na cene, na organizacijo gospodarstva drugod, na trgovino, domačo in tujo, možnosti uvoza in izvoza itd., vse to nam posreduje radio.

Pri nas so sicer vpeljana gospodarska predavanja, a potrebno bi bilo sistematično obravnavati vsa tista vprašanja, ki so najbolj potrebna pri organizaciji in izboljšanju narodnega gospodarstva. Gospodarska in industrijska podjetja bi morala pri tem pomagati z nasveti in tudi z denarjem. Strokovnjaki naj bi v radiu sistematično obravnavali najbolj pereča vprašanja iz našega narodnega gospodarstva in to tako, da bo od teh predavanj imel korist kmet, kakor tudi obrtnik ali industrijalec, trgovec i. dr. V tem je velika naloga radia, da splošno vpliva na organizacijo narodnega gospodarskega življenja in trgovinstva. Marsikaj bi se dalo v tem pogledu izboljšati in popraviti. Treba pa je pričeti s smotnim in načrtnim delom povsod, tako tudi tu. Prej ali slej se bodo pokazali večji in vidnejši uspehi tega dela. A zopet vidimo, da ne gre eno brez drugega. Prvi in glavni pogoj je, da se med naše gospodarske kroge uvede smisel za radio, da se razširi radio čim bolj med naš delavski, kmetijski in obrtniški stan. Vsi ti sodelujejo pri organizaciji in izboljšanju narodnega gospodarstva in vsi ti bi morali in morajo imeti radio, da morejo sodelovati. O marsikateri stroki se bodo potem vršila raznovrstna predavanja, ki zdaj ne morejo priti na vrsto zaradi tako majhnega števila tistih, ki bi morali biti deležni takih predavanj in ki jih tudi ne morejo biti deležni, ker nimajo radia.

Gospodarski in trgovski krogi naj dajo dober zgled pri tem delu, propagirajo naj radio in naj sodelujejo, kakor največ morejo in znajo. Pomagajo naj, da pride do čim tesnejšega sodelovanja med radijem in gospodarstvom. Gospodarske in trgovske zbornice naj bi razpisale posebne ankete in poudarjale s tem v zvezi pomen in vlogo radia za narodno gospodarstvo. Lastniki večjih podjetij (tovarnarij, obrtniki) naj bi omogočili delavcem v svojih prostorih poslušanje radia v odmorih. Z brezobrestnim posojilom naj pomagajo delavcu, obrtniku, da si sam nabavi radio.

V lanskem letu so bila v radiu zanimiva predavanja v okviru zdravniške ure: Zastrupljenja v obratih. Koliko delavcev je moglo poslušati ta predavanja? Verjetno zelo malo.

Z razširjenjem radia med narod bo zraslo zanimanje za razna predavanja iz gospodarskih vprašanj. Čim bolj pa bo naš človek v teh vprašanjih poučen, tem bolj bo znal usmeriti svoje sile v delo, ki bo koristilo njemu, njegovemu gospodarskemu izboljšanju in tako tudi k izboljšanju celega narodnega gospodarstva.

Več smisla in zanimanja za radio naj bi pokazali naši ljudje tudi s tega stališča!

Snubitev. Snubec: »Prosim vas, ali mi mislite dati roko vaše hčerke ali ne?« — Nevestin oče: »Roko že, roko, a v roki — nič!«

Židovska. Neki Žid je sklenil, da se pusti krstiti. Drugi Židje so ga na vse načine pregovarjali, naj se ne izneveri veri svojih očetov. Nazadnje mu pravi rabin: »Če to storiš, se bo tvoj oče v grobu obrnil.« — Žid pa odvrne: »Nič hudega. Prihodnjo nedeljo bodo krstili še mojega brata in oče bo spel ležal kot prej.«

Nikolaj Kuzmin:

Za domovino

Zgodba iz španskih bojev.

(Nadaljevanje.)

Četrto poglavje.

Pred sodniki.

Dvorana, v kateri je zbrano vojaško sodišče, je nabito polna. Iz oči občinstva sije nekaj kot krvoločnost. Za čast Španije gre, ki jo je mladi častnik tako kruto omadeževal.

Sodniki, višji častniki narodne vojske, z resnimi obrazi strme v občinstvo, v ospredju katerega je stal Pedro Entrez, obdan od štirih vojakov z nasajenimi bajoneti.

Na znak predsednika se je leno dvignil tožilec vojaškega sodišča in razgrnil obtožnico. Pedro je zapičil pogled v polo papirja v tožilevi roki, kot bi hotel izsesati iz nje vsebino, preden jo bo slišala Španija. Tedaj je tožilec z grmečim glasom začel:

»Pedro Entrez! Obtožujem vas, da ste izvršili v zraku atentat na kapetana svoje eskadrile junaka Juana Lopeza. Obtožujem vas, da ste oškodovali špansko armado, ko ste uničili dvoje njenih najboljših letal. Obtožujem vas, da ste umorili tri zveste in junaške borce našega letalstva. Obtožujem vas, da ste stali in stojite v službi zakletega sovraga Španije. Sodišču predlagam, da o obtožbi razsodi naglo in pravično, kakor to zahteva omadeževana čast naše domovine.«

Svest si svoje zmagi, je tožilec sedel in uprl svoje oči v obtoženca. Pedro ni trenil z očmi, niti takrat ne, ko je po dvorani zahrumelo divje ploskanje in vzklikanje kot odobravanje tožilevih obtožb. Vse se mu je videlo kot zloben sen. Predramil se je šele, ko ga je predsednik sodišča poklical, da stopi naprej. Dva vojaka sta mu snela težke železne sponke z rok. Za hip mu je bilo, kot da bo padel, a takoj se je vzravnal in z odločnim korakom stopil pred sodni zbor. V dvorani je nastala mučna tišina. Vse oči so visele na lepem in mlademu možu, ki se je pred sodniki ponosno vzravnal. Slavnostna obleka letalskega častnika, ki si jo je smel za sodno razpravo nadeti, je bila s tem krepkim telesom kot zlit.

Predsednik sodišča, polkovnik z dolgimi brki in gladko obrito glavo, je kratko vprašal: »Gospod poročnik, obtožnico ste slišali. Kaj navajate

v svoj zagovor? Govorite naglo in brez odlašanja!«

Pedro je nalahno pokimal: »Vse sem razumel! Odgovarjam s čisto vestjo, ki mi je bila vedno najboljši tovariš v borbi za svobodo in neodvisnost Španije: Vse je bil le nesrečen slučaj zaradi okvare v motorju.«

Sodniki so se s porogljivim nasmeškom spogledali, tožilec je napravil kretnjo, kot da hoče skočiti v obtoženca, predsednik pa se je urno dvignil in sklonjen k obtožencu srdito ugotovil:

»Ne prihajajte s cenenimi lažmi! Letalski strokovnjaki izključujejo okvaro. Poleg tega: Ali mislite, da sodišče ne ve, v katerem taboru je vaša sestra?«

Po dvorani se je razleglo mrmranje, ki je tu in tam prešlo v porogljiv krohot.

Poročnik je kot premagan sklonil glavo.

»Torej priznate?« — ga prežeče vpraša predsednik.

Komaj slišno je odvrnil Pedro: »Prosim vas, ne spominjajte me moje sestre!«

S toliko odkritosrčnostjo in tako bolno so te besede odjeknile po dvorani, da je naenkrat zavladal dolg molk, ki ga je rezko presekala neki mladi častnik iz občinstva:

»Sramota za častniški zbor naše vojske, da mora šteti med svoje tudi izdajalce!«

Dvorana je spet vzvalovila. Pedro je pri besedah mladega častnika okrenil glavo k občinstvu, njegove oči so bliskajoče iskale govornika. Dvorana je zagrmela: »Pred puške z izdajalci!« Pedro je začutil, da je sam, sam sredi množice, ki ji ni dano gledati resnico. Občutek te samote ga je za hip popolnoma potlačil.

Gologlavi polkovnik s kretnjo roke pomiri občinstvo in pravi: »Naj govori obtoženec!«

Pedro je prišel s samozavestnim glasom, ki je prehajal v odločnost:

»Živio Španija! Preden bom stopil pred puške, da kot izdajalec in atentator darujem življenje za Španijo, bodo moje misli pri Španiji in moja zadnja beseda bo veljala njej. Vaš sklep je jasen in dobro vem, da bi bila vsaka beseda opravičevanja zaman. A to smem povedati Španiji: Umrl bom kot zaveden Španec, ki ga je slepi slučaj postavil pred puške svojih bratov. Ne bom prosil milosti in usmiljenja. Nikogar nimam na svetu, za katerega bi živel, ker sem vedno mislil, da je vredno živeti le za domovino.«

Tu je za hip prenehal, kot da se mu je pred dušne oči prikrdala mamljiva slika. V dvorani je bilo tiho kot v grobu. Eden izmed sodnikov si je kot v zadregi popravil ovratnik. Pedro je

nadaljeval, a njegov glas je dobil prizvok nečesa mirnega in spokojnega:

»Ko smo se dvignili za napad, mi je pokojni junak Lopez ukazal, da do nadaljnjega povelja letim za njegovim poveljniškim bombnikom. Moje letalo je bilo opremljeno s strojnimi, ki jim je stregel moj spremljevalec. Ukaz sem točno izvršil, čeprav nisem mogel razumeti, čemu naj pri napadu spremljam poveljnika od zadaj. To skrivnost je junak Lopez nesel s seboj. Ko pa sem prejel povelje, naj se dvignem in s strojnimi napadem sovražnega lovca, kateri je nevarno obkrožal poveljniško letalo, sem se naenkrat znašel točno nad poveljnikom. Takrat se mi je ustavil motor. Vem, tu je bistvo obtožbe. Zakaj se mi je ustavil motor, vprašujete. Če bi vedeli, kolikokrat sem si zadnje tedne kot izkušeni pilot to vprašanje zastavil in kako si nanj nisem nikdar mogel odgovoriti, bi ne stal pred vami. Za mene je nesreča v tem, da sem skušal poveljnika letalo rešiti z naglim zaokretom mojega letala in da me je nad zemljo vrglo s sedeža. Če bi tega ne bil storil, bi vi danes ne imeli koga soditi. — Povem naj samo še to, da sem pokojnega senjorja in poveljnika naše eskadrile Lopeza spoštoval in ljubil kot svojega očeta. Moj oče je padel neke v gorovju Sierra d'Españe za svobodo svoje domovine...«

Tu je obtoženec obmolnil. Pogledi občinstva so počivali na njem in videli je bilo, da ni nikogar prepričal. Bratomorna borba je kalila jasne poglede. Kako bi pač bilo mogoče, da bi stal pred vojaškim sodiščem nedolžen človek, čeprav častnik narodne vojske!

»Ali ste ljubili svojega očeta?« je čez čas vprašal polkovnik.

»Ali se vam ne upira, da kaj takega vprašate? Da, ljubil sem ga, ljubil kot očeta in učitelja.«

»In vaša mati?«

Pedro je za hip obnemel, nato pa mirno odvrnil: »Da, mati, ona je ljubila mojo sestro, kakor more svojo hčer ljubiti le mati. Ni se ločila od nje niti takrat, ko se je poročila z nekim katalonskim častnikom.«

»Ali tistega častnika poznate?«

»Ne poznam ga.«

»Kaj ga niste še nikoli videli?«

»Nikoli, in njegova sreča je, da ga nisem.«

»Hvala!« — je suho zaključil razpravo polkovnik in z očmi namignil straži. Vojaki z nasajenimi bajoneti so Pedra odpeljali nazaj v ječo. Rok mu niso zvezali. Ali je to znamenje, da sme upati... (Dalje sledi.)

Uničimo mušjo zalego

Letos izgleda, da bo mušje leto. V nekaterih krajih so se muhe že pojavile v velikih rojih. Neznosna je ta nadloga posebno v vročih poletnih mesecih. Nevarnost za zdravje ljudi in živali je dovolj važen razlog za energično pobijanje mušje zalege.

Higijeni greznice, stranišče, smetišče in prostori, kamor se odlagajo odpadki, posvečamo vse premalo pozornosti. Iz greznice in smetišča prenašajo muhe kali bolezni na hrano, na rane bolnikov in ranjenih živali itd. Z muholovci se mušja zalega ne more zatreti.

Neoljeni apneni dušik uničuje mušjo zalego. Če potrosimo greznice, smetišča, stranišča in gnojlišča z neoljenim apnenim dušikom ali jih polijemo s 5% vodno emulzijo neoljenega apnenega dušika, uničimo vso mušjo zalego, ki živi in se razvija na teh prostorih.

Za razkuženje 1 m² greznice oz. smetišča je potrebno 1 kg neoljenega apnenega dušika. Kilo-gram apnenega dušika stane 1.80 din. Greznice in gnojne jame merijo običajno 4—6 m² površine, torej porabimo za desinfekcijo 1 greznice povprečno 10 din.

Razkuženje greznice se more izvršiti takrat, ko v njih mrgoli raznih črvčkov in ličink ter mrčesnega zaroda. 24 ur po desinfekciji z neoljenim apnenim dušikom je v greznici vse mrtvo. Greznična tekočina oziroma gnojica pa pridobi na gnojilni vrednosti.

Najenostavnejši način razkuženja greznice, smetišča, gnojlišča ali gnojne jame je ta, da polijemo na 1 m² površine 20 litrov 5% vodne emulzije neoljenega apnenega dušika, to se pravi: na 20 litrov vode dodamo 1 kg neoljenega apne-

nega dušika, dobro pomešamo in zlijemo v greznico oziroma polijemo gnojlišče. Kolikor m² meri površina greznice, gnojlišča ali smetišča, tolikokrat po 20 litrov vode z dodatkom 1 kg apnenega dušika moramo vliati v greznico oziroma na smetišče, da uničimo mušjo in vso ostalo mrčesjo zalego.

Ta enostaven in učinkovit način uničevanja mušje zalege naj bi se splošno uvedel, ker bi se s tem dvignila higijena naših vasi in mest ter izboljšalo zdravstveno stanje naših bivališč in prehrane. Lansko leto je ljubljanski Higijenski zavod izvršil natančne in obširne poizkuse, ki so razkuževalni učinek neoljenega apnenega dušika potrdili.

Slovenska pesmarica. Slovenci smo znani po našem petju. Ni si mogoče predstavljati vesele družbe brez pesmi. Čim bolj pa po radiu in gramofonskih ploščah vdirajo k nam tuje popevke, tem bolj — zlasti mlajši ljudje — pozabljamo na besedilo naših lepih narodnih pesmi. Zato je bila naravnost potreba, da je založba »Hram« v Ljubljani izdala v lični žepni obliki pod naslovom »Slovenska pesmarica« besedila najbolj znanih narodnih in ponarodelih naših pesmi. Ko človek prebira to drobno in priročno knjižico, se čudi, da znamo pri marsikateri pesmi zapeti le še eno ali dve kitici, dočim leži v že pozabljenih kiticah toliko lepote. Knjižico je uredil Joža Glonar, kar daje jamstvo za njeno kakovost. Dobite jo v vseh knjigarnah in pridno segajte po njej.

Narod, ako želi narod ostati, nikakor ne sme odreči, kar ima pravo svojega.

(Fran Levstik: Besede Slovencev.)

Pred sodiščem. Sodnik obtožencu: »Čemu neki lažete! Saj imate za to svojega zagovornika.«

Nič ne pomaga. Župnik: »Zakaj toliko pijete?« — Kmet: »Da utopim svojo žalost.« — Župnik: »Pa se vam to posreči?« — Kmet: »Zalibog ne. Zdi se mi, da zna moja žalost plavati.«

Ilustracije in klizeji

dajo reklamni žela pravo lice. — Za reklamo v visokih nakladah uvažujte le off-settisk, ki je danes najcenejši!

Kamenotiske Knjigotisk
Bakrotisk & Klišarna
Litografija & Offsettisk

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA
LJUBLJANA
KOPITARJEVA UL. 6**